

Nový stín

Starý Bral

Nový stín

Překlad: Starý Bral

Originál: J. R. R. Tolkien, C. J. R. Tolkien; The Peoples of Middle-earth, kap. The New Shadow

Ilustrace: Tereza Černá

2021

NOVÝ STÍN

Tento příběh, respektive jeho fragment, je publikován prvně, ač o jeho existenci víme už dlouho.¹ Historie jednotlivých textů není složitá, přesto udivuje ve svém množství.

Nejprve existuje kolekce rukopisného materiálu, začínající dvěma stranami téhož papíru, jimiž se otevírá původní příběh: nedostává se však dále než ke vzpomínce mladíka (zde zvaného Egalmoth),² jak jej Borlas³ káral a poučoval, když byl v dětství načapán při krádeži jablek z jeho sadu. Dále máme text, jenž nazývám „A“, psán spěšným přesto jasným rukopisem, ten se rozvíjí nejdále, kam se kdy příběh dostal (i zde je mladíkově jméno Egalmoth). Na rukopis navazuje čistý strojopis s průklepem „B“, jenž je téměř shodný s A a končí ve stejném místě: liší se v mnoha drobných úpravách v pojmech, ale ne v ničem, co by měnilo příběh s výjimkou malých změn (nicméně mladík nese jméno Arthael). Existuje i čistý strojopis, vycházející z B bez jakékoliv přidané hodnoty.⁴

Nakonec existuje i rukopis „C“, rovněž s průklepem, který se dostává k bodu příběhu, kdy mladík – zde pojmenovaný Saelon⁵ – opouští Borlase v jeho zahradě „stále se snažil rozpomenout, jak tato zvláštní a znepokojivá debata začala“ (viz níže). Tento text C pracuje s B tak, jako B pracuje s A: mění se výrazy (místy dosti dramaticky), ne však tak, aby jakkoliv měnil příběh nebo přidával nové zápletky.

Zdá se až zvláštní, že můj otec měl sepsat přinejmenším tři verze, přičemž každá z nich kladla pečlivě důraz na vývoj textu, aniž se příběh posunul jakkoliv dále. Nicméně ze seznamu psacích strojů vyplývá, že C byl sepsán podstatně později. Stroj, na němž byl napsán B, byl jedním, který používal v 50. letech před získáním

zmíněného v X.300, kdežto kurzíva z A může být s jistou pravděpodobností přisuzovaná dané době; ale psací stroj užitý pro C byl jeho posledním.⁶

Humphrey Carpenter ve svém Životopisu (str. MF 202, A 267) uvedl, že můj otec „Místo toho našel strojopis „Nového stínu“, pokračování *Pána prstenů*, které kdysi dávno začal, ale po několika stranách opustil. ... Do čtyř do rána nad ním seděl, četl a přemýšlel.“ Neznám zdroj tohoto tvrzení; ale další důkaz poskytuje použitá obálka, orazítkovaná 8. ledna 1968, na kterou můj otec zezadu naškrábal pasáž o Borlasovi, rozvíjející více jeho význam v počátku příběhu (viz poznámka 14). Toto je jasný důkaz, že se ještě v roce 1968 stále zabýval *Novým stínem*; a jelikož by zde naskicována pasáž následovala od bodu dosaženého ve strojopisu C (viz poznámka 14), je zcela jasné, že se C datuje od této doby.

Lze tedy prokázat, že původní dílo (reprezentováno rukopisem A a strojopisem B) pochází z 50. let. V dopise ze 13. května 1964 (*Dopisy* číslo 256) napsal:

Začal jsem příběh, který se odehrává asi 100 let po Pádu [Saurona], stal se ale stejně tak zlověstný, jako pochmurný. Jelikož máme co do činění s lidmi, samozřejmě čelíme politováníhodné vlastnosti jejich povahy: rychle se nasytí dobrem. Gondorský lid by byl i v časech míru, spravedlnosti a prosperity nespokojený a neklidný, zatímco z Aragornovy větve by se stali pouzí králové a jejich správci – stejní jakým byl Denethor, ne-li horší. Zjistil jsem, že, ač tak brzy, na povrch vychází převratná spiknutí, základna satanistické víry; zatímco si gondorští kluci hráli na skřety a páchali škody. Mohl bych napsat „thriller“ o spiknutí, jeho odhalení a jeho svržení – ale nebylo by to ničím více. Nemá to cenu.

Ze zmínky výše je ale zřejmé, že poté zájem o příběh znovu ožil, třebaže dosáhl bodu vývoje nové verze (byť nekompletní), ke kterému dospěl před léty. Jenže v roce 1972, patnáct měsíců před smrtí, napsal svému kamarádovi Douglasu Carterovi (*Dopisy* číslo 338):

Nenapsal jsem nic kromě několika prvních let Čtvrtého věku. (Mimo začátku příběhu, jenž měl odkazovat na konec vlády Eldariona asi 100 let po smrti Aragorna. Samozřejmě jsem vypožadoval, že králův mír by nemohl obsahovat žádné příběhy hodné vyprávění; a jeho války by po svržení Saurona nenabývaly více než malého významu; ale je téměř jisté, že se poté objevil neklid, vzhledem k (zdá se) nevyhnutelnému nasycení lidí dobrem: existovala by tajná společenství, provádějící temné kulty, a „skřetí kulty“ mezi mládeží.)

Dokud to šlo, předkládám následující příběh ve verzi C tak, jak byl sepsán, se zlověstným mladíkem jména Saelon; poté navazuji textem B, kde jsem zaměnil jméno Arthael z B na Saelon.

NOVÝ STÍN

Příběh začíná ve dnech Eldariona, syna toho Elessara, o němž historie mnoho vypráví. Uplynulo sto pět let od pádu 'Temné věže'⁷ a příběh té doby byl pro většinu gondorského lidu jen matnou vzpomínkou, ačkoliv stále bylo naživu několik těch, kteří si mohli pamatovat Válku o prsten coby stín raného mládí. Jedním z nich byl starý Borlas z Pen-arduiny. Byl mladším synem Beregonda, prvního kapitána Stráže prince Faramira, jenž přesídlil se svým pánem z Města do Emyrn Arnen.⁸

„Vskutku hluboko zarostly kořeny Zla,“ řekl Borlas, „a černá míza v nich sílí. Ten strom nikdy nebude poražen. Dokud to jen jde, nechte jej kácet, stejně zase brzy vyraší jeho výhonky, jen co se člověk odvrátí. Sekera by neměla zůstat viset na zdi ani během Svátku kácení!“

„Očividně si myslíte, že mluvíte moudře,“ řekl Saelon. „Hádám tak z trudnomyslnosti vašeho hlasu a také jak jste přikývl hlavou. Ale o čem to vše je? Možná vedete na svůj věk rozumný život, ač nevyházíte daleko od domova. Kde jste však našel růst klíček svého vlastního temného stromu? Ve své vlastní zahradě?“

Borlas vzhlédl a jak zřetelně pohlédl na Saelona, náhle jej napadlo, jestli tento mladík, jindy veselý a často napůl vtípálek, neměl na mysli více, než prozradila tvář. Borlas mu nehodlal otevřít své srdce, zatížen v mysli promluvil nahlas spíše k sobě než ke společníkovi. Saelon neopětoval

pohled. Tiše si pobrukoval, zatímco ostrým nožíkem vyřezával z prutu vrby píšťalku.

Oba seděli na altánku poblíž strmého východního břehu Anduiny, která protékala okolo úpatí hor Arnen. Vlastně byli v Borlasově zahradě a jeho domek z šedého kamene šlo spatřit skrze stromy tyčícími se nad nimi na západní stráni. Borlas pohlédl na řeku, pak na červnové listy stromů a nakonec daleko k věžím Města v záři pozdního odpoledne. „Ne, ne v mé zahradě,“ řekl zadumaně.

„Proč jste pak tak ztrápený?“ zeptal se Saelon. „Má-li někdo pěknou zahradu obehnanou silnou zdí, má pak přesně tolik, o kolik se ve své potěše může starat.“ Zarazil se. „Do té doby, dokud v něm zbývá kus života,“ dodal. „A pokud selže, nač se pak znepokojovat bolístkami? Nakonec stejně musí opustit svou zahradu a na ostatní zbude leda tak plevel.“

Borlas povzdechl, ale neodpověděl, a Saelon pokračoval: „Ale samozřejmě stále budou i tací, kteří nebudou spokojeni a ke konci života budou svým srdcem obtěžovat své sousedy, a Město, a Království, a celý širý svět. Vy jste jedním z nich, pane Borlasi, a vždy jste takový byl, co vás znám už jako kluk, kterého jste načapal ve svém sadu. Ani pak jste se nespokojil a nenechal to plavat: že byste mi jen chtěl natlouct či více obehnat plot. Ne. Trápil jste se a chtěl mě polepšit. Vzal jste mě domů a domlouval mi.

„Dobře si to pamatuju. „Skřetí práce“,“ častokrát jste povídal. „Krást zralé ovoce, když mají kluci hlad nebo otce,

kterí se o ně nestarají, není nic víc než obyčejná klukovina. Ale trhat nezralá jablka, abys je potloukl či odhodil! To je skřetí práce. Jak tě to, kluku, jen napadlo?“

„*Skřetí práce!* Já byl tak nazloben, pane Borlasi, a příliš hrdý, abych odpověděl, byť jsem měl sto chutí dětskými slovy říci: „Je-li špatné jako kluk ukradnout jablko k jídlu, pak je špatné ukradnout jiné pro zábavu. Ale ne horší. Nemluvte mi o skřetí práci, jinak vám jednu ukážu!“

„Byla to chyba, pane Borlasi. Samozřejmě jsem slyšel příběhy o skřetech, o jejich činech, ale do té doby mě to nezajímalo. Obrátil jste mi k nim mysl. Vyrůstal jsem a přitom sem tam něco ukradl (a to se otec o mě staral), ale nezapomněl jsem na skřety. Začal jsem cítit nenávist a přemýšlel jsem o sladké odplatě. Hráli jsme si na skřety, já a mí kamarádi, a někdy mě napadalo: „Půjdu s partou pokácet mu ty jeho stromy? Pak si bude myslet, že se ti skřeti opravdu vrátili.“ Ale to bylo dávno,“ Saelon skončil s úsměvem.

Borlas byl vyděšen. Právě získával důvěru, nerozdával ji. A taky zde bylo něco znepokojivého v hlase mladíka, něco, co jej překvapilo, zda někde hluboko, příliš hluboko, až u samotných kořenů temných stromů, ona dětská zášť nesetřvala. Ano, dokonce v srdci Saelona, kamaráda jeho vlastního syna, a mladíka, který mu v posledních několika letech přinesl tolik laskavosti v jeho osamění.⁹ Buď jak buď, rozhodl se, že už mu nevyzradí více svých myšlenek.

„Běda!“ řekl, „všichni děláme chyby. Mladíku, neuzurpuju sobě veškerou moudrost, s výjimkou možná jediné, která se nastrádala v průběhu let. Dost dobře vím, že je smutnou pravdou, že ti, kdo míní věci dobře, mohou napáchat více škod než ti, kteří nechají věci být. Omlouvám se, co jsem kdy řekl, pokud to vyvolalo nenávist ve tvém srdci. Třebaže si stále myslím, že byla sice možná nevhodně podána, přesto stále pravda. Přece i kluk musí pochopit, že ovoce je ovoce, a nenaplní svůj účel, dokud nedozraje; že zničit jej nezralé je stále horší, než oloupit muže, který jej opečovával: okrádáme tímto svět a bráníme dobrým věcem jejich naplnění. Ti, kteří tak činí, spojují síly s tím vším zlem, s plísněmi, nádory a chorobným větrem. A právě to byla cesta skřetů.“

„A to je také cesta lidí,“ řekl Saelon. „Ne! Nemyslím jen divoké lidi, nebo ty, kteří vyrůstali „ve Stínu“, jak říkají. Myslím všechny lidi. Dnes bych už neničil nezralá jablka, ne pro tvé vznešené důvody, pane Borlasi, ale proto, že nevím, co bych s nezralými jablky dělal. Vlastně si myslím, že vaše důvody jsou stejně tak špatné jako příliš dlouho skladované jablko. Pro stromy jsou všichni lidé skřety. Uvažují lidé o naplnění života stromu dříve, než jej pokácí? At’ už je důvod jakýkoliv: aby měli místo pro ornou půdu, aby z jeho těla měli trám, nebo otop, nebo aby měli pouze lepší výhled? Kdyby stromy byly soudci, daly by lidem nad skřety, nebo snad nad plísně a nádory? Mohly by se ptát, co lidem dává větší právo žít se jejich mízou než plísním?“

„Člověk,“ řekl Borlas, „který se stará o strom a chrání jej před plísněmi a jinými nepřáteli se nechová stejně jako skřet nebo jako nádor. Jí-li jeho plod, neubližuje mu. Plodí ovoce

hojněji, než potřebuje pro vlastní potřebu: pro zachování svého druhu.“

„Nechá jej pak jíst ovoce, nebo si s ním hrát,“ řekl Saelon. „Ale já mluvil o porážení: kácení a vypalování; a jakým právem dělají tyto věci lidé stromům.“

„Nemluvíš. Mluvil jsi o soudu stromů v těchto záležitostech. Ale stromy nejsou soudci. Děti Jednoho jsou pány. Můj soud jako jednoho z nich už jistě znáš. Zlo světa nebylo zpočátku ve Velké hudbě, ale přišel až s neladem Melkora. Lidé nepřišli s těmito nesoulady; přišli později jako novota přímo od Erua, Jednoho, a proto se jim říká Jeho děti, vše je z Hudby, kterou mají pro své vlastní dobro právo užívat – správně, bez pýchy a prostopášnosti, ale s úctou.¹⁰

„Pokud nejmenší dítě lesníka pocítí chlad zimy, i ten nejmenší strom není ukřivděn, poslouží-li jeho tělo k rozdělení ohně pro jeho zahřátí. Ale dítě nesmí mařit život stromu hrou či zlovůlí, trhat kůru nebo lámat jeho větve. Když jen to jde, využije dobrý hospodář nejdříve uschlého dřeva nebo starého stromu; neporazí mladý strom, aby ztrouchnivěl pro nic lepšího, než pro zábavu s hrou se sekerou. To je skřetí.“

„Jak jsem právě řekl: kořeny Zla leží hluboko, a z hloubi přitéká jed, jenž nás vede k činům, které mnozí občas páchají, a stávají se pak dokonce služebníky Melkora. Odjakživa se tímto bavili skřeti; ubližovali s potěšením všemu, co mohlo trpět, a přestali až tehdy, kdy jim došly

síly, ne z opatrnosti či ze slitování. Ale už jsme o tom mluvili a až.“

„Vůbec!“ řekl Saelon. „Stěží jsme začali. Nebylo to o tvém sadu, vůbec ne o tvých jablcích, ne o mně, když jsi vyprávěl, že temný strom opět klíčí. O čem jste přemýšlel, pane Borlasí, to přece mohu hádat. Mám oči a uši, a ostatní smysly, pane.“ Jeho hlas zeslábl a stěží byl slyšet přes šumění náhlého chladného poryvu v listech, jak slunce zapadlo za Mindolluinu. „Cožpak jste slyšel jméno?“ Byl to sotva více než výdech, kterým jej formuloval. „O Herumorovi?“¹¹

Borlas se na něj překvapeně podíval, pln strachu. Jeho ústa se zatřásla v náznaku odpovědi, ale žádná z nich nevyšla.

„Vidím, že jste slyšel,“ řekl Saelon. „A překvapilo vás zjištění, že i já jsem zaslechl. Přitom nejste více překvapen, než jsem byl já, když mi došlo, že jej také znáte. Jak říkám, mám bystré oči a uši, zato ty vaše jsou už pro život kalné, celá ta záležitost se mazaně držela co nejvíce v utajení.“

„Čí mazanost?“ náhle zaburácel Borlas. Obzor jeho očí mohl být zakalen, ale teď plál hněvem.

„Samozřejmě těch, kteří slyšeli volání toho jména,“ odpověděl Saelon nevzrušeně. „Není jich ještě moc, aby povstali proti gondorskému lidu, ale počet roste. Co zemřel Velký král, ne všichni jsou spokojení, a méně se už bojí.“

„Tak jak jsem předpokládal,“ řekl Borlas, „tahle myšlenka ochlazuje mé srdce i v teplém létě. Saelone, zahrada může mít jakkoli pevné stěny, ale také v ní nemusíš nalézt klid či spokojenost. Jsou nepřátelé, před kterými takové zdi neochrání; neboť jeho zahrada je nakonec pouhou součástí střeženého království. Skutečná obrana však tkví ve zdech království. Ale co je ono volání? Co by udělali?“ zakřičel pokládaje ruku na mladíkovu koleno.

„Nejdříve se na jednu otázku zeptám sám, než vám odpovím na tu vaši,“ řekl Saelon; pátravě přitom pohlédl na starého muže. „Jak jste zaslechl zvěsti o tomto jméně, když trčíte v Emyrn Arnenu a zřídka kdy vycházíte alespoň do Města?“

Borlas se podíval na zem a sevřel své ruce mezi kolena. Nějakou dobu neodpovídal. Nakonec opět pozvedl zrak; jeho rysy ztvrdly a oči byly podezřívavější. „Neodpovím ti, Saelone,“ řekl. „Ne dokud se tě nezeptám na ještě další otázku. Nejdříve mi řekni,“ řekl pomalu, „jsi jedním z těch, kteří naslouchají volání?“

Mladíkovi kolem úst pohrával podivný úsměv. „Útok je nejlepší obrana,“ odpověděl, „aspoň Kapitáni nám to tak říkají; ale když se obě strany řídí touž radou, nastane v bitvě střet. Tak vám budu oponovat. Neodpovím vám, pane Borlasi, dokud mi neřeknete: jste jedním z těch, kteří naslouchali, nebo ne?“

„Jak si to jen můžeš myslet?“ vykřikl Borlas.

„A jak si to můžete myslet vy?“ zeptal se Saelon.

„Pokud jde o mne,“ řekl Borlas, „nedávají ti má slova odpověď?“

„Ale pokud jde o mne, řekl byste,“ řekl Saelon, „že by mě má slova mohla nechat na pochybách? Jen proto, že jsem bránil malého kluka, který házel nezralými jablky po svých kamarádech při hře na skřeta? Nebo proto, že jsem mluvil o utrpení stromů z rukou lidí? Pane Borlasi, je nemoudré soudit lidské srdce ze slov řečených v debatě bez respektování vlastních názorů. Možná vás měly rozrušit. Byly možná drzé, ale možná lepší než pouhá ozvěna.¹² Nepochybují, že mnozí z těch, o nichž jsme se bavili, by ve vaší přítomnosti mluvili stejně vážně jako vy a vyprávěli by s úctou o Velké hudbě a podobných věcech. Dobře tedy, kdo odpoví první?“

„Při úctě ke staršímu by měl odpovědět mladší,“ řekl Borlas, „nebo mezi sobě rovnými muži ten, který byl tázan první. V obou případech jsi to ty.“

Saelon se usmál. „Budiž,“ řekl. „Počkejte však: první otázka, která zůstala nezodpovězena, byla: *Co je ono volání, co by udělali?* Cožpak vám váš dosavadní život a zkušenosti nepřinášejí odpověď? Jsem mladý a méně učený. Přesto, pokud to vážně chcete vědět, mohl bych vám zvěsti více objasnit.“

Povstal. Slunce zapadalo za hory; stíny se prohubyvaly. Západní zeď Borlasova domu se žlutě leskla na úbočí kopce, řeka dole byla už tmavá. Podíval se na oblohu, poté shlédl na Anduinu. „Noc je stále příjemná,“ řekl, „ale vítr začal vát na západ. Přes mraky neuvidíme měsíc.“

„Co tím naznačuješ?“ řekl Borlas, třesouce se při závanu chladného vzduchu. „Pokud jsi jen nechtěl varovat starého muže, aby si pospíšil domů chránit své kosti před bolestí.“ Vstal a zamířil k cestě vedoucí k domovu v domnění, že mladík už nezamýšlel toho říci více; jenže Saelon k němu přikročil a položil mu ruku na paži.

„Varuji vás, abyste se po setmění oblékl tepleji,“ řekl. „Chcete-li vědět více; a věřím, že ano, půjdete se mnou na noční procházku. Počkám vás u východní brány za domem; přinejmenším tam krátce po setmění půjdu, a buď přijdete, nebo taky ne, jak chcete. Budu celý v černi a každý, kdo půjde se mnou, se musí obléct nastejno. Nyní sbohem, pane Borlasi! Dokud je světlo, poradíte si jistě sám.“

Saelon se přitom uklonil a otočil, zamířil si to podél cesty, jež vedla poblíž strmého břehu, na sever k domu svého otce.¹³ Ztratil se za záhybem, zatímco v Borlasově uších stále doznívala jeho poslední slova.

Byť Saelon odešel, Borlas stále stál, zakrýval si oči, opřen čelem o chladnou kůru stromu u cesty. Jak tak stál, stále se snažil rozpomenout, jak tato zvláštní a znepokojivá debata začala. Co udělá po soumraku, sám ještě nevěděl.

Od jara na tom nebyl nejlépe, a to ani ne kvůli stařeckého těla, jako samotě, jež jej tížila daleko více.¹⁴ Když v dubnu odešel jeho syn Berelach¹⁵ – který pracoval na lodích a pobýval převážně u Pelargiru, kde také sloužil – kdykoliv byl Saelon doma, byl velmi pozorný. Poslední dobou se zajímal o místopis. Borlas vlastně o něm mnoho nevěděl,

ale pochopil, že mimo jiné obchoduje se dřevem. Starému příteli přinášel novinky odevšad z království. Respektive starému otci jeho přítele, neboť Berelach byl v dřívějších dobách jeho věrným společníkem, ačkoli se nyní vídávali poskrovnu.

„Už vím, tak to bylo,“ řekl si Borlas. „Vyprávěl jsem Sealonovi o Pelargiru a odkázal jsem se na Berelacha. V Ethiru byly nějaké drobné nepokoje: zmizelo několik lodníků a taky malá bárka Flotily. Nic zásadního, dle Berelacha.“

„Mír vše oslabuje,“ vzpomínám si, že přeríkával hlasem nižšího důstojníka. „Tak, tuším, odešli kamarádi z jednoho ze západních přístavů za nějakou vlastní záležitostí, bez dovolení, bez lodivoda a utopili se. Dobře jim tak. Dnešní doba přináší velmi málo pravých námořníků. Na rybách se více vydělá. I tak snad každý ví, že západní pobřeží nejsou bezpečné pro nezkušené.“

„To bylo vše. Ale říkal jsem o tom Saelonovi a zeptal se, zda i on něco zaslechl daleko na severu. „Ano,“ řekl, „zaslechl jsem. Někteří byli s oficiální verzí spokojeni. Muži nebyli nekvalifikováni; byli to synové rybářů. Nikdo navíc nepamatuje na pobřeží dlouho nějakou bouřku.“ “

Jak o tomto Saelon vyprávěl, vzpomněl si Borlas na jiné zvěsti, o nichž mluvil Othrondir¹⁶ Byl to právě on, kdo vyslovil „nádor“. A pak spíše pro sebe Borlas řekl nahlas o Temném stromu.

Odkryl si oči a pohladil rostlý kmen stromu, o nějž se opíral, vzhlížeje na jeho temné listy oproti čisté pohasínající obloze. Hvězda zazářila skrze větve. Znovu tiše promluvil jako by ke stromu.

„Nuže, co je teď potřeba udělat? Je nabíledni, že Saelon v tom plave. Ale opravdu? V jeho slovech byl výsměch a pohrdání lidským životem. Neodpověděl by na přímou otázku. Černý hábit! A přesto – proč by mě zval, abych šel s ním? Aby změnil starého Borlase! Zbytečné. Zbytečný pokus: nikdo nemůže přemoci muže, který pamatoval Zlo za starých časů, jakkoliv vzdáleně. I kdyby uspěl, bylo by to k ničemu: starý Borlas už není k užtku žádné ruce. Saelon se mohl pokusit hrát si na špeha, snažíc se vypátrat, co leží za těmi zkazkami. Černá by mohla být pláštěm, nebo by mohla pomoci krást se nocí. Ale zase, čím bych tajnou a nebezpečnou pochůzkou byl komu nápomocen? Raději bych se měl držet dále.“

Myšlenka se jako chlad dotkla Borlasova srdce. Mám sejít z cesty – bylo to tak? Vábili jej někam, aby stejně jako lodníci zmizel? Samotné pozvání jít se Saelonem přišlo až poté, co se vylekal, že také slyšel o zkazkách – dokonce slyšel jméno. A přiznal se k nepřátelství.

Tato myšlenka utvrdila Borlase, byl si jist a rozhodnut postavit se v černi u brány s prvními náznaky noci. Byl vyzván, a byl by přijal. Prudce udeřil pěstí do stromu. „Ještě nejsem seschlý, Neldore,“ řekl; „ale smrt nečíhá daleko, abych měl ztratit mnoho dobrých let, prohraj-li tah.“

Napřímil se v zádech a pozvedl hlavu, pomalu ale jistě odkráčel po stezce. Když překročil práh, vytanula mu na mysl myšlenka: „Možná jsem naživu tak dlouho z jediného prostého důvodu: aby na světě zůstal někdo, kdo si stále živě pamatuje, co se stalo před Velkým mírem. Čich má dlouhou paměť“. Myslím si, že bych stále cítil staré Zlo a znal jej už jen proto, čím je.“

Dveře pod verandou byly otevřené; ale dům za nimi potměl. Chyběly mu obvyklé zvuky večera, místo toho jen mírné ticho, mrtvolné ticho. Vstoupil, trochu udiven. Zavolał, ale nedostalo se mu odpovědi. Zastavil se v rovné chodbě, vedoucí skrz dům, a zdálo se, že je zahalen temnotou: nezůstal ani záblesk soumraku okolního světa. Náhle to cítil, myslel si, ačkoliv se to vynořilo ven na mysl odněkud zevnitř: cítil staré Zlo a byl si jist, protože jej znal.

Zde oba texty A a B *Nového stínu* končí, a nikdy se nedozvíme, co našel Borlas v jeho temném a tichém domě, ani jakou úlohu sehrál Saelon a jaké byly jeho úmysly. Nemělo by smysl vyprávět příběhy z časů Králova míru, řekl můj otec; a bagatelizoval příběh, který sám začal: „Mohl bych napsat „thriller“ o spiknutí, jeho odhalení a jeho svržení – ale nebylo by to ničím více. Nemá to cenu.“ Nicméně by to byl pozoruhodný „thriller“, a jeden se na jeho předčasné opuštění může nadobro dívat s lítostí. Ale je možné, že důvodem opustit příběh netkvěl jen v tom – spíše v intenzivním sebepřesvědčení: že pevná kostra příběhu v jakékoliv jeho podobě povstala a došla svému pravému konci v Sauronově pádu. Jak napsal (*Morgothův prsten*, strana 404): „Sauron byl problém, se kterým se museli lidé nakonec vypořádat: jak s různými koncentracemi Zla, tak s ultimátní silou, s níž by museli bojovat, *jako by se jednalo o poslední „mytologický“ personalizovanou (ale lidskou) podobu*.“

POZNÁMKY

1. Četl jsem jej také veřejně (Sheldonian Theatre, Oxford, 18. srpna 1992). V té době, aniž bych se textům dostatečně věnoval, jsem byl názoru, že text B byl poslední, proto jsem se domníval, že mladíkové jméno bylo Arthael.
2. V původním nástinu příběhu (předcházejícím A) bylo jméno prvně napsáno *Almoth*, ale okamžitě změněno na *Egalmoth*. Původní *Egalmoth* byl pánem lidu Nebeského oblouku v Gondolinu; bylo to také jméno osmnáctého vládnoucího správce Gondoru.
3. *Borlas* bylo jméno nejstaršího syna Bóra Východňana, později změněno na *Borlad* (XI. 240); byl zabit v Bitvě nespočetných slz, věrný Eldar.
4. První stránka byla sepsána na stroji, který otec prvně použil ke konci roku 1958 (X. 300), a zbytek na předchozím (který použil pro text B).
5. Jméno *Saelon* lze nalézt v draftu *Athrabeth Finrod ah Andreth* coby jméno moudré ženy Andreth z lidu Edain, která diskutovala s Finrodem; v konečném textu se stala *Saelind*, v překladu „Moudré srdce“ (X. 305, 351-2).
6. To je stroj, na kterém byly napsány pozdní „historicko-etymologické“ eseje, a který používám dodnes.
7. S touto datací vyvstal spletitý rébus, zabývající se historickým obdobím, do které je příběh zasazen. V úvodním odstavci původního náčrtu (předcházejícím A) je:

Bylo to ve dnech Eldariona, syna Elessara, o němž historie mnoho vypráví, než se stala nezvyklá událost.

Bylo sotva méně než sto dvacet let od pádu Temné věže...

První ucelený text, rukopis A, má: „Téměř sto deset let uběhlo od pádu Temné věže“, a toto se opakuje také v B. Otec napsal úvodní stranu pozdějšího textu C ve dvou úzce podobných formách, a v první z nich ponechal výklad z A a B, ale ve druhém (otištěném zde) napsal „Sto pět let“. V dopise z roku 1964, citovaném výše, řekl „asi 100 let po Pádu“, a v dalším z roku 1972 (*tamtěš*) „okolo 100 let po smrti Aragorna“. A tak máme v chronologickém řazení jejich výskytu následující data po pádu Temné věže:

méně než 120 let (původní úvod příběhu);
téměř 110 let (A a B);
okolo 100 let (dopis z 1964);
téměř 110 let (první kopie úvodní strany C, rok 1968);
105 let (druhá kopie úvodní strany C).

Pád Temné věže se stal roku 3019 Třetího věku, Věk skončil na konci roku 3021; postupně tedy vypíšu data od pádu Věže (ve stejném pořadí, ač jsou stejně jen přibližné s ohledem na jejich neurčitost), jedná se o roky Čtvrtého věku 118, 108, 98, 108, 103. Tak jako tak, každý rok podaný v textech (i ten z dopisu z roku 1964) předkládá příběh *před* smrtí Aragorna – což se událo ve Čtvrtém věku roku 120 = Krajového letopočtu 1541 (Dodatek B, na konci); přesto každý z textů odkazuje na dny vlády jeho syna Eldariona.

Důvod pak musí ležet ve faktu vydání prvního vydání *Pána prstenů* (*tamtěš*), kde je Aragornova smrt

umístěna o dvacet let dříve, v Krajovém letopočtu 1521, tj. Čtvrtý věk, rok 100. Datum zmíněný v dopisu z roku 1964 („asi 100 let po Pádu“) je dokonce příliš brzký i s ohledem na dataci prvního vydání, ale snad se jednalo jen o hrubý odhad daný kontextem. Zamotanější jsou data předložena ve dvou verzích první strany pozdějšího textu C, která nesouhlasí s datem Aragornovy smrti druhého vydání (1966). První z nich („téměř 110 let“) může být vysvětleno jako pouhé následování verze textu B, kterou můj otec přepisoval; ale ve druhé verzi evidentně vzal v zřeteli datum, a tak jej změnil na „105 let“: což je Čtvrtý věk, rok 103. Jsem na rozpacích, jak toto vysvětlit.

V dopisu z roku 1972 připisuje daleko pozdější datum, kde dává příběh do Čtvrtého věku, roku 220 (do doby králování Eldariona v posledních minimálně 100 letech).

8. Viz *Návrat krále* (kapitola *Správce a Král*), strana 247.
9. Obě A a B mají „synové“ místo „syn“, a neobsahují slova „v jeho osamění“. S pozdějším rozdílem srov. Poslední větu textu C a jeho rozdíl od B (poznámka 14).
10. Pasáž s konverzací byla vyličená poněkud jinak v B (která téměř kopírovala doslovně A): „Člověk,“ řekl Borlas, „který se stará o strom a chrání před plísňemi a jí jeho plody – kterých rodí více, než potřebuje k přežití; tím nezničí jeho semínko – zatímco plíseň a skřet ano.
„Ale pokud jde o plísně, nevím, nevím. Žijí, dalo by se říci, a přece jejich životem je smrt. Nevěřím, že byly

součástí Hudby Ainur, ne-li v neladu Melkora. A tak samo se skřety.“

„A co lidé?“ řekl Arthael.

„Proč se ptáš?“ řekl Borlas. „Určitě ses to učil, že? Nebyli zprvu ve Velké hudbě, ani nepřišli s nelady Melkora: poslal je sám Ilúvatar, a proto se jim říká Božské děti. A vše, co je v Hudbě, to mají právo užívat – a to správně: což značí s úctou, ne s pýchou či s prostopášností.“

11. Jméno *Herumor* zaznělo v *O prstenech moci a Třetím věku* (Silmarillion, strana 293), coby odpadlíku Númenórejců, který se stal mocným mezi Haradrim v čase před válkou Posledního spojenectví.
12. B (přesně opakující A) má zde: „Ne, pane Borlasi, v takovém případě nelze soudit slova dle způsobu, jakým jsou vyslovena.“
13. A zde má „svého otce Duilina“. Jedná se, stejně jako Egalmoth, o další jméno z příběhu o Gondolinu: Duilin byl vůdcem lidí Vlastovky, který padl na bojišti když „zasáhla ohnivá střela balrogů“ (II. 178). Jedná se také o původní jméno otce Flindinga, později Gwindora, z Nargothrondy (II.79, atd.): Duilin > Fuilin > Guilin.
14. V tomto místě C končí na konci stránky. B zde má: „Od jara nebyl v dobré kondici; stárí na něj dopadalo“ (viz poznámka 9). Od tohoto bodu, jak je zmíněno dříve, pokračuji textem B se změnou jména Arthael na Saelon. – Předkládám pasáž napsanou na obálce orazítkované 8. ledna 1968, zmíněná výše, ta by pokračovala od tohoto bodu v C; (poslední fráze se velmi těžko luští):
Neboť nyní žil pouze se svými dvěma starými služebníky, propuštěnými ze stráže Knížete, kde sám kdysi zastával funkci. Dávno je tomu, co se jeho dcera

vdala, a nyní žila v odlehlých částech království, a k tomu mu před deseti lety skonala žena. Čas mu zmírnil žal, zatímco Berelach [jeho syn] byl stále poblíž domova. Byl jeho nejmladším dítětem a jediným synem, který pracoval v Králově flotile; řadu let působil v Harlondu na dosah vody, a trávil spoustu času s otcem. Teď tomu ale byly tři roky, kdy dostal velení a byl často na moři, a když byl na souši, povinnosti jej držely daleko v Pelargiru. Návštěvy byly vzácné a krátké. Saelon, který dříve přicházel pouze, když byl Berelach [? ... byl starým přítelem] s Borlasem, ale byl nejpozornější až když byl v Emyrn Arnen. Vždy rád hovoří nebo přináší novinky, nebo [?provozuje] jakoukoli práci, jaká se zamane Pro referenci „ležela mola a přístaviště Harlondu“ viz *Návrat krále* (kapitola *Minas Tirith*), str. 22.

15. Borlas je popsán na začátku příběhu coby mladší syn Beregonda a proto byl bratrem Bergila, syna Beregondova, jenž byl Pipinovým společníkem v Minas Tirith. V A Borlas dal jméno *Bergil* vlastnímu synovi (předcházen *Berthilem*).
16. V A je *Othbrondir Othrondorem*.